

כ"ב טבת התשס"ח
31 בדצמבר 2007
מספרנו: ע/96, ט/6, ח/147, ק/84,
א/105109, ב/111, ע/416,
נ/90, ק/103, ג/142, ע/174

לכבוד
תת אלוף אביחי מנדלבליט
הפרקליט הצבאי הראשי
מפקדת פרקליטות צבאית ראשית
ד.צ. 9605
צה"ל

בדואר רשום

לתת אלוף מנדלבליט שלום רב,

הנידון: שימוש בכלבים על ידי חיילי צה"ל

אני פונה אליך בעקבות תלונות רבות שהגיעו לוועד הציבורי נגד עינויים בישראל לגבי שימוש בכלבים על ידי חיילים בעת מעצר וכן לאחר המעצר. מן התלונות עולה תמונה קשה, לפיה השימוש בכלבים אינו רק כורח המציאות אלא הופך לעתים לאמצעי התעללות. במקום להיעזר בכלב המאולף לסייע לחייל במשימות מסוכנות, מנצל החייל את הכלב הנאמן לתקוף אזרחים ועצורים או להשפילם ובכך עובר עבירה של התעללות באדם הנמצא במשמורת, בניגוד לסעיף 65 לחוק השיפוט הצבאי, התשט"ו-1955.

המקרים שיפורטו להלן הם רק מבחר של תצהירים ועדויות שנגבו מטעמנו בנושא בשנים האחרונות. מקרים אלה מצביעים לפי דעתי על תופעה של הפרת נורמות מוסר וחוק על ידי חיילים באמצעות כלבים – תופעה החוזרת על עצמה לעתים קרובות. למרות חומרתם של המקרים מטרת פנייה זו איננה טיפול פרטני בכל אחת מהתלונות. מטרת מכתב זה הינה לבקש ממך להנחות את כוחות צה"ל לגבי השימוש בכלבים ולקבוע כללים ונהלים ברורים אשר ימנעו התעללות באמצעותם ויבטיחו שמקרים כגון אלה המפורטים להלן לא יישנו.

יש צורך דחוף ליתן את הדעת לאספקטים השונים של אלימות מסוג זה.

האספקט הראשון הוא עצם המגע עם הכלבים, שיש בו כדי להפחיד ולהשפיל. על פי דת האיסלאם הכלב הוא חיה טמאה ועל כן מוסלמים רבים חשים השפלה ורמיסה של כבודם בכל מקרה בו כלב נמצא בסמוך לגופם או נוגע בהם. לגבי המגע של כלבים בעצורים קיבלנו תלונות רבות אך בחרתי שלא לפרטן כאן, שכן העדפתי להתמקד במקרים החמורים יותר. יחד עם זאת, יש להתייחס גם לעניין זה ולחייב את החיילים לשמור על הכלבים כך שלא יגיעו לידי מגע עם העצורים כל עוד אין צורך מבצעי ממשי בדבר.

האספקט השני, שהוא חמור יותר, בא לידי ביטוי כשחיילים שולחים כלב לתוך בית ללא השגחה. במקרים אלה, גם אם הם לא נובעים מכוונה רעה ומטרתם חיפוש מבוקש וכד', התוצאה פעמים רבות הרת אסון. הכלבים המסתובבים בבתי תוקפים ילדים קטנים, וכפי שיתואר להלן ילדים אושפזו בבתי חולים כתוצאה מתקיפות כלבים.

האספקט השלישי והחמור ביותר, הוא תופעת ההתעללות המכוונת על ידי שימוש בכלבים. מקרים אלה, בהם חיילים מתעללים בעצור חסר אונים על ידי משחק ולעג בעזרת כלב, הם מקרים מזעזעים שחובה לשרשם באופן מהיר ואפקטיבי.

לא למותר לציין כי השימוש האכזרי בכלבים לצורך התעללות, בנוסף להיותו בלתי מוסרי ובלתי חוקי, מעלה זיכרונות קשים של התעללויות שעברו יהודים שנרדפו בשל מוצאם. דווקא עם ישראל, שנרדף והושפל במשך שנים, צריך לפעול באופן מוסרי ולהעמיד לעצמו רף נורמטיבי גבוה.

להלן מקרים בהם חיילים שולחים כלבים ללא השגחה לתוך בית על מנת לבצע חיפוש/מעצר:

1. _____ אבן דאווד (ת.ז. _____) תושב מחנה הפליטים בלאטה היה ילד בן 11, כאשר בתאריך ה-19.12.05 בשעה 3 בלילה אביו העיר אותו ואמר לו כי הצבא מבקש לעשות חיפוש. לדברי הילד אימו הלבیשה אותו ואת אחיו ובאותו זמן אביו יצא החוצה כדי לראות מה קורה. כשאותו ניסתה לסגור את הדלת נכנס פנימה כלב. לפי דבריו:

"הכלב נכנס לתוך הבית, ורדף אחרי אחותי _____ אשר ברחו מפניו בתוך הבית. _____ אחותי הייתה מפוחדת מאוד והיא צעקה, ובגלל שהכלב היה גדול וצבעו שחור מפחיד התחלנו לצעוק כולנו. חלק מאיתנו נכנס למקלחת וחלק ברח אל המדרגות הפנימיות של הבית. הכלב נשאר בתוך הבית ואנחנו ניסינו להסתתר. אחר כך הכלב תפס אותי בכוח עם פיו בשוקי השמאלית ואחר כך במרפק ידי הימנית. לא הצלחתי לשחרר את עצמי והכלב תפס בי פעם נוספת

בשוקי השמאלית ונעץ את שיניו חזק בשוק והחל לגרור אותי מחדר השינה אל הסלון ואחר כך אל המדרגות המשקיפות על הדלת החיצונית. כל אחי ניסו לעזור לי אך הם לא הצליחו לשחרר אותי. אז אחי _____ בן ה-15 זרק את ארגז הכלים העשוי מברזל על גבו של הכלב ממעלה המדרגות, עד שהכלב עזב אותי. האחים שלי הצליחו למשוך אותי אל תוך חדר השינה וסגרו את הדלת, אך הכלב לא עזב ונשאר מאחורי הדלת עד שהגיעו החיילים הישראליים מהרחוב. בזמן שכולנו צעקנו ובכינו, והדם נזל מרגלי המרוסקת בגלל נשיכת הכלב, החיילים בדקו את הפצע שלי".

אחד החיילים שראה את מצבו הקשה של הילד, התקשר לחייל אחר ולבסוף הגיע אמבולנס והילד נלקח לבית חולים "רפידא". פציעתו של הילד כתוצאה מתקיפת הכלב צולמה והצילום הועבר לידינו.

2. קאסם (ת.ז. _____) היה ילד בן 12 כאשר חיילי צה"ל הגיעו לביתו במחנה הפליטים ג'נין ביום 30.11.05 על מנת לבצע שם חיפוש. הוא מסר לנו עדות, ממנה עולה כי, בסביבות השעה שתיים לפנות בוקר אימו העירה אותו יחד עם שאר אחיו ואחיותיו וביקשה מהם לשבת בסלון שנמצא במרכז הדירה. אביו יצא מהבית והילד שמע את אביו אומר שהחיילים מבקשים במגבירי הקול לצאת מהבית. כשחזר לתוך הבית ראה האב כלב גדול שנכנס לתוך הבית. אביו אמר להם לא לפחד מכיוון שזה כלב שמאולף לחפש אנשים זרים בבית. הכלב הריח את כל בני המשפחה בזמן שישבו על הספות, אחד אחרי השני. אחותו בת החמש התחילה לבכות שכן פחדה מהכלב והיא ישבה על ספה לבדה, והוא ניגש להרגיעה. אחר כך הכלב הלך למטבח וכשהכלב חזר מהמטבח התנפל על הילד. וכך תיאר הילד את המתרחש:

"הוא התנפל עלי במהירות מרבית, ותפס אותי מהירך השמאלי והחל לגרור אותי. התחלתי לצעוק ולבכות מרוב כאבים מחמת הנשיכה החזקה. הוריי ניסו לחלץ אותי מהכלב אך לא הצליחו בזה. אבי היה שם את ידו בתוך הפה של הכלב על מנת לחלץ אותי ממנו, אך זה היה לשווא.

אבא שלי ביקש מהחיילים בקול רם להיכנס על מנת לחלץ אותי מפה הכלב, אך החיילים לא נכנסו, למרות שהוריי התחננו אליהם, אך החיילים סירבו להיכנס. הכלב המשיך לגרור אותי מסלון ביתי בקומה השנייה, הוריד אותי במדרגות עד שהביא אותי לחיילים שחיכו מחוץ לבית, כך שבכל זמן הגרירה הייתי ממשיך לצעוק ולבכות."

כשהגיע לחיילים הם כיוונו את נשקם אליו, אך אביו הגן עליו, בכה וצעק לחיילים "זה בני והוא קטן, זה תינוק". לאחר מכן שניים מהחיילים התקרבו אל הילד וניסו להרחיק מעליו את הכלב. על פי דבריו של הילד, כשהכלב עזב אותו הוא לקח חתיכת בשר מירכו. בשלב זה חייל אחר הגיע עם כלים רפואיים והחל לטפל בו. לאחר מכן הילד הועבר לבית חולים בגנין ושם קיבל טיפול רפואי. בדו"ח שהועבר למשרדנו מבית החולים דווח על פצע בירך המתאים לתיאורו של הילד לגבי האופן בו הכלב תקף אותו.

3. טהא (ת"ז) (_____) נעצר ביום 2.3.03 בביתו שבמחנה הפליטים אל-בוריג' בעזה. על פי עדותו, חיילי צה"ל שביצעו את המעצר, פרצו אל הבית והחלו יורים לכל עבר בעוד בני הבית ישנים. כתוצאה מהיריות נפצע מר טהא בידו הימנית, מקליע שריסק את עצמות היד. כלב שהיה עם החיילים תקף את מר טהא הפצוע, נשך אותו בזרועו השמאלית וגרם לו לחתכים עמוקים ומרובים ביד זו. לאחר המעצר מר טהא הועבר לבית החולים סורוקה בבאר שבע, שם אושפז למשך שבוע. בדו"ח סיכום המחלה של מר טהא צויין כי הוא אושפז לאחר שנורה וננשך על ידי כלב.

להלן מקרים של חיילים העושים שימוש בכלבים כאמצעי התעללות בעצורים:

4. נבולסי (ת.ז.) (_____) נעצר ביום 18.5.07 בשעה אחת ושלושים בלילה בביתו בשכם. על פי עדותו, החיילים שהגיעו לעצור אותו הביאו עימם כלב. לאחר מעצרו, כשהוחזק בחצר הבית, החיילים קירבו אל מר נבולסי את הכלב, ללא מחסום על פיו, כדי לאיים עליו. מר נבולסי, שנבהל מאוד, ניסה להתרחק מהכלב כל פעם שהתקרב אליו. עוד מספר מר נבולסי, כי החיילים הכניסו אותו למשאית צבאית כאשר הוא שוכב על ביטנו, ידיו כבולות באזיקי פלסטיק הדוקים מאחורי גבו, ואת הכלב הושיבו החיילים על גבו. עוד מספר מר נבולסי בתצהירו כי הוא צעק שירחיקו ממנו את הכלב, אך החיילים השתעשעו בכך שהפחידו אותו, צחקו עליו, לעגו לו ואיימו עליו שהכלב יפגע בו. לדבריו של מר נבולסי, אחרי שצעק זמן רב, באמצע הדרך, העבירו את הכלב לשבת על רגליו כשהעצור יושב על רצפת המשאית, ידיו אזוקות לאחור, רגליו אזוקות והכלב מרתק את רגליו לרצפה.. לדבריו הכלב היה גדול וכבד וגם נבח והשמיע קולות כל הדרך למתקן הכליאה בחווארה. הכלב הפחיד אותו וכן הכאיב לו מאוד.

5. ענבץ (ת.ז.) (_____) תושב מחנה הפליטים טול כרם נעצר ביום 21.3.07 כאשר חיילים עלו על האוטובוס בו נסע מקלקיליה לטול-כרם. על פי עדותו הוא הועבר למחנה "גיבארה" ושם הכניסו אותו לחדר שהיו בו חיילים רבים ולחיילת

התלונות הרבות מעלות, כפי שצוין לעיל, תמונה קודרת של שימוש לרעה בבעל חיים. אני חוזרת על בקשתי לקביעת נהלים וכללים לשימוש בכלבים כדי שיהיה ברור לחלוטין מתי לגיטימי לעשות בהם שימוש ומתי בלתי לגיטימי. אני מודעת לכך שקיימים צרכים ביטחוניים המחייבים שימוש בכלבים בנסיבות מסוימות. למרות זאת, יש להתיר שימוש בכלבים אך ורק במקרים מיוחדים וכאשר אין כל ברירה. חייבות להיות הוראות מפורשות לגבי הצורך בשליטה מלאה על הכלבים, בהם נעשה שימוש לצרכים ביטחוניים. כמו כן יש צורך באיסור מפורש על כל שימוש בכלבים למטרות של הפחדה, איום, שעשוע או "הענשה". יש לאסור באיסור מוחלט כל שימוש בכלב כלפי אדם לאחר מעצרו, כשהוא חסר ישע ובמשמורת חיילי צה"ל. יש לאסור כל שימוש לא מבוקר בכלבים במקומות בהם נמצאים ילדים.

לתשובתך המהירה אודה.

בכבוד רב,
יערה קלמנוביץ', עו"ד